

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi

http://dergipark.gov.tr/yyufbed

Araştırma makalesi / Research article

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi DAP Çiftçi Eğitim Merkezi'nde Eğitim Alan Kursiyerlerin Tarımsal Okuryazarlık Kapasitelerinin Değerlendirilmesi

Serhat YILDIZ^{*1}, Suna AKKOL², Suphi DENİZ³

¹Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Gevaş MYO, Veterinerlik Bölümü, Van/ Türkiye

²Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Zootekni Bölümü, Biyometri ve Genetik, Van/ Türkiye

³Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Hayvan Besleme ve Beslenme Hastalıkları, Van/ Türkiye

*syildiz@yyu.edu.tr

Makale Bilgileri

Geliş: 16.05.2019

Kabul: 01.07.2019

Online Yayınlanma Ağustos 2019

Anahtar Kelimeler

Anket,

Eğitim,

Tarımsal Okuryazarlık

Öz: Ülkemizde tarımsal hedeflere ulaşmada belirlenecek ilke ve politikalara ışık tutabilecek insan gücünün gerekliliği göz ardı edilmemelidir. Tekniğine uygun çalışma yapabilme yeteneği kazandırılmış ve bu çalışmalarını uygulamaya aktarabilecek düzeyde insan gücü yetiştirilmesinde tarımsal eğitim ve öğretim faaliyetlerinin önemi tartışılmaz bir gerçektir. Bu bağlamda Van İli'nde tarımla uğraşan üreticilerin genel olarak eğitim düzeylerinin ve tarımsal okuryazarlık durumlarının değerlendirilebilmesi amacıyla bu çalışma yapılmıştır. Bunun için çalışmada, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi DAP Çiftçi Eğitim Merkezi'nde Mayıs 2017- Mayıs 2018 tarihleri arasında, tarımla ilgili eğitimlerine katılan 250 kursiyerlerle yapılan anketler kullanılmıştır. Araştırma sonucunda DAP Çiftçi Eğitim Merkezi'nde eğitimlere katılan kursiyerlerin eğitim düzeylerinin düşük olduğu, bu kursiyerlerin % 78.28'inin daha önce tarımsal eğitim almadıkları tespit edilmiştir. Eğitime katılanların % 47.52'si Merkez'de ders veren öğretmenlerin çok fazla bilgili olduklarını, % 43.57'si Merkez'in eğitim için çok fazla uygun olduğunu, kursiyerlerin çoğunluğu verilen hizmetlerden çok memnun kaldıklarını ve benzer eğitimlere tekrar katılacaklarını, verilen eğitimleri almaları için başkalarına da tavsiye edeceklerini belirtmişlerdir. DAP Çiftçi Eğitim Merkezi'nde eğitim alan katılımcılardan evlerinde internet erişimlerinin olmadığını bildirenlerin oranı ise %80.95 olarak tespit edilmiştir.

The Evaluation of Agricultural Literacy Capacities of Trainees Receiving Training at Van Yuzuncu Yil University DAP Farmer Training Centre

Article Info

Received: 16.05.2019

Accepted: 01.07.2019

Online Published: August 2019

Keywords

Education,

Agricultural Literacy,

Questionnaire

Abstract: The necessity of manpower that will be able to shed light on the principles and policies to be determined in achieving the objectives of agriculture should not be ignored. The importance of agricultural education and training activities is an indisputable fact in training manpower gaining the ability to carry out a study in line with the technique and to be able to put these studies into practice. For this reason, this study has been conducted for the purposes of determining training levels of producers dealing with agriculture and stockbreeding in Van Province, evaluating their cases of agricultural training literacy. In this manner, the questionnaires, made with trainees attending the training of agriculture in Van Yuzuncu Yil University DAP Farmer Training Centre, were used. It was detected that the level of education of trainees attending training at the DAP Farmer Training Centre was low, and 78.28% of these trainees did not receive agriculture and stockbreeding training before. Following results were also found; 47.52% of

trainees stated that the instructors teaching at the centre were very learned, 43.57% expressed that the centre was very suitable for training, many of trainees were satisfied with the training and it was beneficial for them, many of them attended courses for taking information and many trainees would again attend similar training, they would recommend others for attending courses. It was also determined that the rate of trainees who received training at DAP Farmer Training Centre and reported that they did not have internet access at their homes was 80.95%.

1. Giriş

Eğitim, dünya genelinde ekonomik kalkınmanın itici lokomotifidir. Klasik anlamda ekonomik kalkınma ve gelişmişlik ölçütünün, bilgiyi uygulama ve geliştirme becerisi kazandıran toplumlar ile mümkün olabileceği düşüncesi, bunun en büyük nedenidir. Bu açıdan Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) son yıllarda en büyük yatırımı eğitim sistemleri ölçme değerlendirmesine yapmaktadır. Hükümetler, eğitim alanında ortaya koydukları kamu politikalarını, finans ve insan kaynakları yatırımlarını ulusal ve uluslararası kanıt temelli veriler üzerinden de değerlendirme imkânı bulabilmektedir (Kurban 2018).

Eğitime verilen öneme bir kanıt olarak, ülkelerin eğitim harcamalarına ayırdıkları bütçeler de verilebilir. OECD üye ve ortak ülkelerin kamu mali yönetimlerinin temel tercihleri incelendiğinde, ilköğretimden yükseköğretime eğitim hizmetlerine yönelik kamu harcamalarının toplam kamu harcamalarının %11.3'ünü oluşturduğu bildirilmektedir. Türkiye'de ise, toplam kamu harcamaları içinde eğitime ortalama olarak %12.4 oranında bir kamu harcaması gerçekleşmiştir. OECD ortalaması ilköğretimde %3.5, ortaöğretimde %4.6, yükseköğretimde %3.1 olarak gerçekleşirken, Türkiye'de ise ilköğretimde %3.1, ortaöğretimde %4.7, yüksek öğretimde %4.6 oranında harcama yapılmıştır. OECD ülkeleri ortalamasına göre ilkokuldan üniversiteye kadar geçen eğitim süresinde öğrenci başına yapılan yıllık harcama 10.759 dolar iken, Türkiye'de ilkokuldan üniversiteye kadar öğrenci başına yapılan yıllık eğitim harcaması ortalama 4.259 dolar ile sonlarda yer almaktadır (OECD 2017).

Türkiye'de 2017-2018 verilerine göre, ilkokul, ortaokul, ortaöğretim ve yükseköğretim için net okullaşma oranı sırasıyla %91.54, %94.47, %83.58 ve %45.64 olduğu bildirilmektedir (Anonim 2018). İlkokul düzeyindeki çocuklardan %9'u, ortaokuldakilerin %5'i ve lise düzeyindeki gençlerin %18'i okula gidememektedir (Anonim 2019b). Van ilinde ilkokul için okullaşma oranı %94.7, ortaokul için %92.45, ortaöğretim için %58.67 olmuştur. Van ili, eğitim başarısı açısından Türkiye'de 75. sıradadır. Altı yaşın üzerinde okuma-yazma bilenlerin oranı Türkiye ortalamasından daha düşüktür. Okuma-yazma oranının düşmesinin nedeni okullaşma oranının diğer illere nazaran daha az olmasındandır. Birçok gösterge Türkiye ortalamasının çok altındadır. Van ilinde 15 yaş üzeri her yüz kişiden 8.17'si üniversite mezunu iken, Türkiye'de ise bu oran 14.06'dır. 15 yaş üzerindeki nüfusta en fazla mezun %20.52 oranla ilköğretim mezunlarından oluşan Van ilinde, ilköğretim mezunlarının çoğu liselere devam etmemektedir. Van ilinde işsizlik oranları da yüksek seyretmektedir. Öğrenim durumuna göre kayıtlı işsizlerin %6'sını okuma yazma bilmeyen, %9'unu okuryazar, %51'ini ilköğretim, %21'ini ortaöğretim, %7'sini önlisans ve %6'sını lisans mezunları oluşturmaktadır (Anonim 2016).

Türkiye'nin doğusunda bulunan Van ili, arazi şekli, iklim şartları, bitki çeşitliliği, geniş mera alanlarına ilave olarak, mevcut tarım işletmelerinin özellikleri, tarımsal faaliyeti ön planda tutmuştur. Van ilini de kapsayan TRB2 Bölgesinin istihdamında yine hakim sektör tarımdır (%42.25). Bu da %25 olan Türkiye ortalamasından daha fazladır. Bölgede tarım sektöründe çalışanların çoğu düşük eğitim seviyesinde olanlardan oluşmaktadır. Okuma yazması olmayan fertlerin %87.8'si tarımda çalışırken, lise altında eğitim alıp tarım sektöründe çalışanların oranı %42.4'tür. Bunun yanında hizmet sektörleri lise ve yüksekokul mezunu olanların tercihleri arasında yer almış ve lise mezunlarının %70.3'ü, yüksek öğrenim mezunlarının da %90.2'si hizmet sektörlerinde faaliyet göstermektedir. Kadınların işgücü piyasasına girişini, erkeklerden daha fazla etkileyen faktör eğitim düzeyidir. Bu açıdan bakıldığında yüksek öğretim mezunu kadınlar için %18.1 olan işsizlik oranı erkekler için %4.4

düzeyindedir. Lise altı eğitim seviyesindeki işsiz nüfusun 1/3'ü kadınlardan oluşurken, yüksek eğitim seviyesindeki işsiz fertlerin 2/3'ü kadınlardan meydana gelmektedir (Anonim 2012).

Kalkınmanın birçok boyutundan söz edilmektedir. Bunların en önemlilerinden biri de eğitimidir. Tarımsal eğitime önem veren ve tarım sektörü gelişmiş olan ülkelerin başında ABD bulunmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri tarımının hızlı gelişim göstermesinde eğitimin payı büyük olmuştur. Son zamanlarda değişim gösteren mesleki eğitim programları öğrencileri sınırlı ve küçülen bir pazara yönelik hazırlamaktadır. Öğrencilerin sanayinin gelişmekte olan alanlarına uyum sağlamaları için, eğitim programlarında sürekli değişiklikler ve iyileştirmeler yapılmaktadır. Ayrıca ilköğretimden yüksek öğretime kadar ve kırsal alanlar da dahil olmak üzere, ABD'de tarımsal eğitim çalışmaları dengeli bir şekilde yürütülmektedir (Koç 1994).

Tarımsal Eğitim Türkiye'de geçmişini çok sağlam olan son derece önemli bir konudur. Türkiye'de 1846 yılında başlayan tarımsal eğitim, eğitimin her kademesinde açılan okullarla devam etmiştir (Uğur 2014). Günümüzde okullarda tarımsal eğitim lise ve üniversite düzeyinde yapılmakta, kırsal kesim eğitimleri de halk eğitim merkezleri, Tarım ve Orman Bakanlığı aracılığıyla ve sivil toplum kuruluşları sayesinde gerçekleştirilmektedir.

Van ilinde tarımsal eğitimler lise düzeyinde Van Tarım Meslek Lisesinde, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Ziraat ve Veteriner Fakülteleri'nde lisans ve lisansüstü düzeyde, meslek yüksek okullarının ilgili bölümlerinde önlisans düzeyinde gerçekleştirilmektedir. Ayrıca, çiftçilere yönelik olarak Halk Eğitim Merkezleri'nde de Tarımla ilgili kurslar düzenlenmektedir. Van il Tarım ve Orman Müdürlüğü bünyesinde de çiftçilere yönelik kurslar düzenlenmektedir. Bunlara ilave olarak Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi bünyesinde 2016 yılında hizmete başlayan ve DAP Bölge Kalkınma İdaresi tarafından desteklenen DAP Çiftçi Eğitim Merkezi'nde de tarımsal konularda çiftçilere ve çiftçilik yapmak isteyenlere eğitimler verilmektedir.

Ülkemizde kırsal alanda yaşayan insanların birçoğu geçimini tarımdan sağlamaktadır. Kullanılabilir arazi kaynaklarının sınırlı olduğu, eğitim seviyesinin düşük olduğu kırsal alanlarda yaşayan insanların, yaşam şartlarının yükseltilmesi, daha iyi bir hayat düzeyinin sağlanması, tarım sektöründe sınırlı üretim kaynaklarının maksimum düzeyde değerlendirilmesiyle sağlanmış olacaktır. Bu nedenle, Van İli'nde çiftçilerin, tarımsal konularda okuryazarlık düzeylerini belirlemek ve bu alandaki eğitim sorunlarının saptanarak çözüm önerilerinde bulunmak amacıyla, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi bünyesinde kurulmuş olan DAP Çiftçi Eğitim Merkezi'nde eğitimlere katılan kursiyerlerle bu çalışma gerçekleştirilmiştir.

2. Materyal ve Yöntem

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi bünyesinde kurulan, DAP Çiftçi Eğitim Merkezi'nde eğitimlere katılan 250 kursiyer ile yüz yüze gerçekleştirilen görüşmelerle yapılan anketler çalışmanın materyalini oluşturmaktadır. Eğitimlere Van ilinin Bahçesaray, Çatak, Edremit, İpekyolu, Muradiye, Tuşba ve Özalp ilçelerinden katılımlar gerçekleşmiştir. Anket çalışması Mayıs 2017-Mayıs 2018 tarihleri arasında yapılmıştır. Anket sorularının değerlendirilmesinde SAS (2014) paket programından yararlanılmıştır.

3. Bulgular ve Tartışma

3.1. Eğitimlere katılan kursiyerlerin özellikleri

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi bünyesinde faaliyet gösteren DAP Çiftçi Eğitim Merkezi'nde eğitimlere katılan çiftçilerin (kursiyer) %57.6'sı 40 yaş altı yaş grubundadır. Genç bir kitlenin eğitim almış olması tarımın geleceği açısından umut verici görülmektedir. Edirne İli Lalapaşa İlçesi Süt Sığırcılığı Eğitiminin Tarımsal Yayım Açısından Değerlendirilmesi ile ilgili yapılan bir çalışmada, anketlere katılanların %49'unun 40 yaş altında olduğu ve bu değerlerin yapılan bu çalışmada elde edilen bulgulardan düşük olduğu görülmektedir (Şevik 2017). Erzurum İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği faaliyetlerinin değerlendirildiği başka bir çalışmada ise, katılımcıların %61.1'inin 40 yaş altında olduğu bildirilmiştir (Aksoy ve Denizli 2012). Bu değerlerin yapılan bu çalışmada elde edilen bulgulardan yüksek olduğu görülmektedir.

DAP Çiftçi Eğitim Merkezi'nde eğitimlere katılan kadın kursiyerlerin oranı %5.65, erkek kursiyerlerin oranı %94.35 olarak tespit edilmiştir. Yapılan bir çalışmada, ankete katılan kursiyerlerin %99'unun erkeklerden, %1'inin kadınlardan oluştuğu bildirilmiştir. Bu çalışmada, eğitimlere katılan kadınların bu oranın üstünde olması, olumlu bir gelişme olarak görülmektedir (Karaturhan ve ark., 2014). Şahin ve Keskin (2010)'in Van İli Gevaş ilçesinde yem bitkileri üreten işletmelerin mevcut durumu ve sorunları üzerine yaptıkları bir çalışmada, kadın katılımcıların oranı ortalama %47.70, erkek katılımcıların oranı ortalama %52.30 olarak bildirilmiştir. Bu değerler, yapılan bu çalışmada elde edilen değerlerle farklılık göstermektedir. Bu farklılığın en önemli nedeni, Şahin ve Keskin'in çalışmasında eğitimlere katılanların büyük çoğunluğunun evli olması (%80.17) ayrıca, eğitimlerin köylerde yapılması nedeniyle, kadın katılımcı sayısının yüksek olmasıdır.

Bu çalışmada, hane halkı sayısına göre kursiyerlerin büyük çoğunluğunun 6-7 ve daha kalabalık ailelerden (%74.50) oluştuğu tespit edilmiştir. Van ilinde 2017 yılında hane halkı büyüklüğünün ortalama 5.2 kişiden oluştuğu (TÜİK, 2017) ve ankete katılan kursiyerlerin hane halkı büyüklüğünün Van ili ortalamasının üzerinde olduğu belirlenmiştir. Dedeoğlu ve Yıldırım (2006)'ın Emek Tarımsal Kalkınma Kooperatifine ortak işletmelerin ekonomik analizini yaptıkları bir çalışmada, incelenen işletmelerde ortalama hane halkı büyüklüğü 6 kişi olduğunu ortaya konmuştur. Bu sonuç, bu çalışmadan elde edilen bulgu ile uyumlu bulunmuştur. Ankete katılanlardan en fazla %22.27'sinin 5-6 çocuğa sahip olan gruptan olduğu tespit edilmiştir. Kursiyerlerin büyük bölümü köylerde ikamet etmekte (%51.68) ve bunların ilçelere göre dağılımı, Tuşba %43.85, Bahçesaray %36.89, Merkez %9.84, İpekyolu %6.15, Edremit %2.05, Çatak %0.41, Muradiye %0.41, ve Özalp %0.41 şeklinde olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 1. Eğitimlere katılan çiftçilerin bazı özellikleri

İKAMET YERİ	%	İKAMET YERİ ÇEŞİDİ	%
Bahçesaray	36.89	İl merkezi	12.61
Çatak	0.41	İlçe merkezi	25.21
Edremit	2.05	Belde	2.10
İpekyolu	6.15	Köy	51.68
Merkez	9.84	Mezra	8.40
Muradiye	0.41	ÇOCUK SAYISI	
Tuşba	43.85	1-2 çocuk	13.36
Özalp	0.41	3-4 çocuk	19.43
YAŞ		5-6 çocuk	22.27
20 yaş ve aşağısı	5.60	7-8 çocuk	19.03
21-30 yaşlar	22.00	9-10 çocuk	10.93
31-40 yaşlar	30.00	11 ve üzeri çocuk	4.45
41-50 yaşlar	22.00	Çocuk yok	10.53
51-60 yaşlar	15.20	HANE HALKI SAYISI	
61 ve üzeri	5.20	Tek yaşayan	0.40
CİNSİYET		2-3 kişi	8.50
Kadın	5.65	4-5 kişi	16.60
Erkek	94.35	6-7 kişi	25.10
MEDENİ DURUM		8-9 kişi	23.89
Bekâr	19.92	10-11 kişi	16.60
Evli	80.17	12 ve üzeri	8.91

3.2. Eğitim farkındalığı

DAP Çiftçi Eğitim Merkezi'nde eğitimlere katılan kursiyerlerin %9.77'si okuma yazma bilmediklerini, %8.20'sinin okur-yazar olduklarını, %39.06'sının ilköğretim mezunu, %21.88'inin ortaokul mezunu, %14.84'ünün lise ve dengi okul mezunu, %5.86'sının üniversite mezunu olduklarını beyan etmişlerdir (Çizelge 2). TÜİK (2018) verileri incelendiğinde, okuma yazma bilmeyen kursiyerlerin, ilköğretim mezunlarının ve ortaokul mezunlarının oranı Türkiye ve Van İli ortalamasından yüksek, okuma yazma bilen ve okula gitmeyenlerin oranı ile yükseköğretim ve üniversite mezunlarının

oranı Türkiye ve Van İli ortalamasından düşük, lise mezunlarının oranı Türkiye ortalamasından düşük ve Van İli ortalamasından yüksek olduğu görülmektedir. Van ili küçükbaş hayvancılık işletmelerinin mevcut durumu ve verimliliği etkileyen sorunların tespiti üzerine yapılan bir çalışmada, ankete katılanların %1.01'inin okuma yazma bilmedikleri, %27.20'inin okuryazar, %46.10'unun ilkokul mezunu, %17.88'inin ortaokul mezunu, %7.05'inin lise ve dengi okul mezunu, %0.76'sının ise, üniversite mezunu olduğu bildirilmiştir (Karakuş ve Akkol 2013). Bu değerler, yapılan bu çalışmada bulunan değerlerle karşılaştırıldığında, okuma yazma bilmeyenlerin oranı, ortaokul mezunlarının, lise ve dengi okul mezunlarının ve üniversite mezunlarının oranı düşük, okuma yazma bilen ve okula gitmeyenlerin oranı ile ilkokul mezunlarının oranlarının yüksek olduğu görülmektedir. Besi sığırcılığı faaliyetinde bulunan üreticilerin eğitim düzeylerinin besi performansını ve kârlılığa etkisini belirlemek amacıyla yapılan bir çalışmada, üreticilerin eğitim düzeylerinin besi performansını ve kârlılığa etkisinin önemli olduğu, üreticilerin eğitim düzeyi ile sığırların günlük canlı ağırlık artışı, brüt kâr ve net kâr arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu bildirilmiştir (Köknaroglu ve ark. 2017).

Kursiyerlerden daha önce tarımsal eğitim alanların oranı %21.72, almayanların oranı ise %78.28 olarak tespit edilmiştir. Şu anda yaptıkları hayvancılık faaliyeti için %63.36'sının herhangi bir yerden eğitim almadığı ve %25.86'sının ise aldıkları belirlenmiştir. Muş İli Korkut İlçesi koyunculuk işletmelerinin sosyo-ekonomik yapısı ve üretim maliyetleri üzerine yapılan bir çalışmada, koyunculuk faaliyeti için eğitim alanların oranı %4.9, almayanların oranı %95.1 bulunmuştur (Kaymak ve Sarıözkan 2016). Bingöl İli küçükbaş hayvan yetiştiricilerinin hangi konularda bilgiye ihtiyaçları olduğunun belirlenmesi ve yetiştiricilerin örgütlenmeye bakış açılarını, tercih edilen örgütlenme biçimlerinin tespiti amacıyla yapılan bir çalışmada, işletme sahiplerinin küçükbaş hayvancılığı konusunda ilgili kurumların ve kuruluşların yaptıkları eğitim çalışmalarına %55'inin katılmadığı, %45'inin katıldıkları ifade edilmiştir (Karakaya ve Kızıloğlu 2014). Kursiyerlerin %44.98'i DAP Çiftçi Eğitim Merkezi'nde eğitim verildiğini arkadaşlarından, %36.68'i Tarım teşkilatından, %5.68'i bir sivil toplum örgütünden ve %12.23'ü üniversiteden öğrendiklerini beyan etmişlerdir. Günümüzde bilgiye ve eğitim alanında ilerlemeye ve yeniliklere ulaşmada en büyük katkısı olan araçlardan biri de internet kullanımıdır. İnternet kullanımı her alanda olduğu gibi eğitim alanında ve tarım eğitiminde de insanlığa hizmet etmektedir. DAP Çiftçi Eğitim Merkezi'nde eğitim alan katılımcıların büyük çoğunluğunun evlerinde internet erişimlerinin (%80.95) olmadığı tespit edilmiştir. Türkiye genelinde hanelerin %49.1'i evden internete erişim imkânına sahipken %50.9'unun bu imkana sahip olmadığı, 2013 yılı Nisan ayında gerçekleştirilen hane halkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması sonuçlarında bildirilmiş ve internete erişim imkânı olan hanelerin oranı şehirlerde %57.4 iken, kırsal alanlarda %29.1 oranında olduğu bildirilmiştir (TÜİK 2013). Kurslara katılanların evden internete erişim oranının düşük oluşunun önemli bir nedeni, kursiyerlerin büyük oranda kırsal kesimden gelmesi olmalıdır.

Çizelge 2. Eğitim farkındalığı

ÖĞRENİM DURUMUNUZ NEDİR?	%
Okur-yazar değil	9.77
Okur-yazar	8.20
İlkokul mezunu	39.06
Ortaokul mezunu	21.88
Lise ve dengi okul mezunu	14.84
Üniversite	5.86
Başka	0.39
DAHA ÖNCE TARIMLA İLGİLİ EĞİTİM ALIP ALMADIĞI	
Evet	21.72
Hayır	78.28
YAPILAN HAYVANCILIK FAALİYETİ İÇİN HERHANGİ BİR YERDEN EĞİTİM ALIP ALMADIĞI	
Almadım	63.36
Aldım	25.86
Almama gerekiyok	3.02
Ben bu işi zaten iyi yapıyorum	7.76

Çizelge 2. devamı

MERKEZDE EĞİTİM VERİLDİĞİNİ NEREDEN ÖĞRENDİNİZ	
Arkadaşımdan	44.98
Gıda Tarım ve Hayvancılık müdürlüğünden	36.68
Bir sivil toplum örgütünden	5.68
Üniversiteden	12.23
Basından	0
Diğer	0.44
EVDE İNTERNET VAR MI, VARSA NE SIKLIKLA KULLANIRSINIZ?	
İnternet yok	80.95
Sık sık	6.93
Bazen	1.73
Sadece işim olduğunda	6.06
İlgilenmiyorum	4.33

3.3. Eğitim yeri ve eğitmenlerin değerlendirilmesi

DAP Çiftçi Eğitim Merkezi'nde ders veren eğitmenlerin yeterliliklerinin değerlendirildiği sorularda, kursiyerlerin %93.80'i eğitmenleri bilgili/yeterli bulurken, %3.72'si az bilgili, %2.48'i ise, yetersiz olduklarını beyan etmişlerdir. Bu sonuçlar, eğitimleri veren eğitmenlerin kursiyerler tarafından yeterli buldukları anlamına gelmektedir. DAP Çiftçi Eğitim Merkezi'nin eğitim için uygunluğunun değerlendirilmesi sonucunda, %95.44'ü uygun, %3.73'ü az uygun, %0.83'ü ise, hiç uygun olmadığını bildirmişlerdir. Kursiyerlerin %93,44'ünün DAP Çiftçi Eğitim Merkezi'nde verilen hizmetlerden memnun, %5.33'ünün az memnun, %1.23'ünün ise memnun olmadığı tespit edilmiştir. Van İli Gevaş İlçesinde yem bitkileri üreten işletmelerin mevcut durumu ve sorunlarının araştırıldığı bir çalışmada, eğitime katılan üreticilerin aldıkları eğitim hakkındaki görüşleri sorulduğunda, eğitim verilen alanı ve olanaklarının uygun olup olmadığı sorusuna %76.19'u evet ve %23.81'i hayır yanıtı vermişlerdir (Şahin ve Keskin 2010).

Çizelge 3. Eğitmenlerin ve eğitim yerinin değerlendirilmesi

DAP ÇİFTÇİ EĞİTİM MERKEZİ'NDE DERS VEREN EĞİTMENLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	%
Hiç bilgili değil	2.48
Az bilgili	3.72
Bilgili	10.74
Çok bilgili	35.12
Çok fazla bilgili	47.52
Diğer	0.41
MERKEZİN EĞİTİM İÇİN UYGUNLUĞUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ	
Hiç uygun değil	0.83
Az uygun	3.73
Uygun	18.67
Çok uygun	33.20
Çok fazla uygun	43.57
MERKEZDE VERİLEN HİZMETLERİN (TEMİZLİK, İKRAM VB.) DEĞERLENDİRİLMESİ	
Çok memnunum	77.46
Memnunum	15.98
Az memnunum	5.33
Memnun değilim	1.23

3.4. DAP Çiftçi Eğitim Merkezi'nde verilen eğitimlerin değerlendirilmesi

DAP Çiftçi Eğitim Merkezi'nde eğitimlere katılan kursiyerlerin aldıkları eğitimlerin kendileri için faydalı olup olmadıklarıyla ilgili soruya, %47.90'ı çok fazla faydalı, %34.45'i çok faydalı, %13.03'ü faydalı, %2.94'ü az faydalı ve %1.68'i hiç faydalı değil cevaplarını vermişlerdir. Çiftçilerin

tarım konusunda eğitimlerinin yapıldığı bir çalışmada, eğitime katılan üreticilere verilen eğitim konusundaki fikirleri sorulmuş ve verilen eğitimlerin faydalı olduğuna inananların oranı %96.03 ve inanmayanların oranı ise %3.97 olmuştur (Şahin ve Keskin 2010). Bingöl İli küçükbaş hayvancılık işletmelerinin örgütlenme yapısının değerlendirildiği bir çalışmada, yetiştiricilerin küçükbaş hayvanların yetiştirilmesi ile ilgili olan kuruluşlarca yapılan toplantı ve eğitimlere katılıp katılmadıkları sorulmuş, %55'i bu yapılan eğitimlere katılmadıklarını, %45'i katıldıklarını; eğitimlere katılanların bir çoğu ise, bu toplantıların ve eğitim faaliyetlerinin kendilerine bir katkısının olmadığını (%67) eğitimlerin katkı sağladığına inanan yetiştiricilerin oranının ise %33 olduğu bildirilmiştir (Karakaya ve Kızıloğlu 2014).

Kursiyerlerin eğitimlere katılım amacı olarak, %73.03'ü bilgi almak için, %18.26'sı devlet kredi ve teşviklerinden yararlanmak için, %4.15'i arkadaşlar katıldı diye, %2.90'ı ise boş vaktini geçirmek için kurslara katıldıklarını beyan etmişlerdir. Ayrıca kursiyerlerin verilen eğitimleri almaları için çoğunluğunun başkalarına tavsiye edecekleri (%91.56) de belirlenmiştir.

DAP Çiftçi Eğitim Merkezi'nde düzenlenecek olan benzer eğitimlere katılım durumu ve başka kursların tekrarın talep edilip edilmediği sorusuna, kursiyerlerin %71.84'ünün kursa katılmayı çok istediği ve katılacağı, %22.86'sının katılacağı, %3.67'sinin kararsız olduğu ve %1.22'sinin katılmayacaklarını beyan etmişlerdir. Şahin ve Keskin (2010) yaptıkları çalışmada, kursiyerlere yeni konularda eğitim almak isteyip istemedikleri sorulmuş ve isteyenlerin oranını %92.06, istemeyenlerin oranını ise %7.94 olarak tespit etmişlerdir.

Çizelge 4. Eğitimlerin genel olarak değerlendirilmesi

EĞİTİMLERİN FAYDALILIK DÜZEYİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	%
Hiç faydalı değil	1.68
Az faydalı	2.94
Faydalı	13.03
Çok faydalı	34.45
Çok fazla faydalı	47.90
VERİLEN EĞİTİMLERE KATILIM AMACI	
Boş vaktimi geçirmek için	2.90
Arkadaşlar katıldı diye	4.15
Bilgi almak için	73.03
Devlet kredi ve teşviklerinden yararlanmak için	18.26
MERKEZDE DÜZENLENECEK OLAN BENZER EĞİTİMLERE KATILIM DURUMU VE BAŞKA KURSLARIN TEKRARLANMA KONUSUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ	
Çok isterim ve katılıyorum	71.84
Katılıyorum	22.86
Kararsızım	3.67
Katılmam	1.22
Diğer	0.41
VERİLEN EĞİTİMLERİN DİĞER ÇİFTÇİLERE ÖNERİLME DURUMU	
Hiç tavsiye etmem	1.61
Tavsiye etmem	2.01
Belki tavsiye ederim	4.02
Tavsiye ederim	51.00
Çok tavsiye ederim	40.56
Diğer	0.80

4. Sonuç

Dünya genelinde gelişmiş olarak kabul edilen ve dünyayı stratejik olarak yönlendiren ülkelere bakıldığında, gıdaya olan ihtiyaçların karşılanması için kendi kendine yeter olmanın onlara göre önemsenecek bir olgu olduğu, aynı zamanda dünya çapında tarıma dayalı üretim sistemlerinde karar mekanizmasına sahip oldukları gözlemlenmektedir. Tarımsal üretim insanlara temelde ihtiyaç duydukları yiyecek ve giyecek ihtiyaçlarının karşılanmasında gerek duyulan bir sektör olarak eski

çağlardan günümüze kadar vazgeçilmeyen bir olgu olmuştur ve yüksek düzeyde stratejik önem arz etmektedir. Günümüzde tarımsal üretim, bilimin ve teknolojinin bütün imkânlarını kullanan bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır. Tarımsal eğitim ve öğretim, ülkemizde geçmişe güçlü bağlarla bağlı bir olgudur. Günümüz bilim ve teknolojik durumun kullanımını, projelerin üretilmesi ve sahaya aktarılması yöntemlerinin gerektirmiş olduğu gibi ve genel politikalar da göz önüne alınarak gerçekleştirilmelidir. Tüm Tarımsal alanlarda bütün bilim dallarının koordineli bir şekilde çalışmasıyla, sürdürülebilir programların üretilmesi gerekmektedir (Uğur 2014).

Sonuç olarak;

- Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi bünyesinde faaliyet gösteren DAP Çiftçi Eğitim Merkezi'nde eğitimlere katılan kursiyerlerin %57.6'sı 40 yaş altıdır ve genç bir kitlenin eğitimlere katılmış olması, tarım ve hayvancılığın geleceği açısından umut verici bir durumdur.
  - Eğitimlere katılan kursiyerlerin sahip oldukları çocuk sayısının yüksek olması tarımın geleceği için önemli bir durumdur.
  - Kursiyerlerin büyük çoğunluğunun eğitim düzeylerinin düşük olması, tarımsal konularda daha önce herhangi bir eğitim almamış olması, olumsuz bir durum olarak değerlendirilmiştir.
  - Eğitimlere katılan kursiyerlerin çoğunluğunun evde internet bağlantılarının olmaması, bilişim teknolojileri kullanımını oranını düşürmekte, eğitim ve öğrenmeye giden en kısa yolun kullanılmadığı şeklinde yorumlanmıştır.
  - DAP Çiftçi Eğitim Merkezi'nde eğitimlere katılan kursiyerlerin büyük çoğunluğunun eğitmenlerin bilgi düzeylerinin iyi bulduğu ve eğitim yerinin ve sunulan imkanların eğitim çalışmalarına uygun olduğu şeklindedir.
  - Eğitimlere katılan kursiyerlerin, aldıkları eğitimlerin kendileri için faydalı olduğunu, düzenlenecek olan başka kurslara da katılacaklarını, bu kursların devam etmesi gerektiğini ve diğer kişilere de bu kurslara katılmalarını tavsiye edeceklerini bildirmişlerdir.
- Ayrıca;
- Bölge halkının eğitim almaya ve her konuda eğitime ihtiyaç duyduğu, yeni yönlendirilmelere açık oldukları görülmektedir. Bu tür çalışmaların geliştirilerek sürdürülmesi gereklidir.
  - Verilen eğitimlerin çeşitliliğinin artırılması ve yaygınlaştırılması arzu edilmektedir.
  - Uygulamaya yönelik derslerinin materyallerin çeşitlendirilerek daha fazla yapılmasının yarar sağlayacağı,
  - Eğitim süresinin daha uzun olmasının elzem olduğu,
  - Eğitim faaliyetlerinden daha fazla kitlenin haberdar edilmesi için gerekli çalışmaların ve ilgili kurum ve kuruluşlarla koordinasyonun yapılmasının kaçınılmaz olduğu,
  - Kadınlara yönelik eğitimlerin sayı ve çeşidinin artırılması gerektiği,
  - Eğitim faaliyetlerinin bazılarının çiftçilerin kendi köylerinde yapılmasının daha faydalı olacağı,
  - Tarım ile ilgili kurum personelleri olan ziraat teknisyeni, tekniker ve mühendislerinin, hayvan sağlığı teknisyen, tekniker ve veteriner hekimlerin, gıda ve orman mühendislerinin, kırsal kesim insanlarına daha iyi bilgi aktarabilmeleri için, kendi bilgilerini tazelemelerine fırsat sunmak adına, her yıl düzenli olarak eğitim faaliyetlerine katılmasının gerektiği,
  - Eğitim faaliyetlerinin maliyetli olduğu gerçeğinden yola çıkarak ilgili kurumların tarım eğitimlerine daha fazla ödenek ayırması gerektiği,
  - Eğitim faaliyetlerinin ciddi bir iş olduğu bilinciyle, çeşitli popülist yaklaşımlardan uzak, günü kurtarma anlayışıyla değil, gelecek kuşakları da düşünerek yürütülmesi gerektiği düşünülmektedir.

Teşekkür

Bu çalışmanın özeti 13-15 Haziran, 2019 tarihinde Ankara'da düzenlenen VI. Uluslararası Fen, Mühendislik ve Mimarlık Bilimlerinde Akademik Çalışmalar Sempozyumu'nda sözlü olarak sunulmuştur.

Kaynakça

- Aksoy, A. & Denizli, G. (2012). Erzurum İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi. *Atatürk Üniv. Ziraat Fak. Derg.*, 43 (2): 123-131
- Anonim, (2012). Van işgücü piyasası analiz raporu 2012. <https://media.iskur.gov.tr/14731/van.pdf> Erişim Tarihi: 01.03.2019
- Anonim, (2016). Sosyal ve ekonomik istatistikler 2016. Van Ticaret ve Sanayi Odası. http://www.vantso.org.tr/u/files/2017_yili_sosyal_ve_ekonomik_istatistikler-WI40DA_768.pdf Erişim Tarihi: 01.03.2019
- Anonim, (2018). Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim 2017/18. https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_09/06123056_meb_istatistikleri_organ_egitim_2017-2018.pdf Erişim Tarihi: 28.03.2019
- Anonim, (2019a). Van İli tarım sektörü yatırım kılavuzu. <http://www.daka.org.tr/panel/files/files/yayinlar/Van%20C4%B0li%20Tar%C4%B1m%20Sekt%C3%B6r%C3%BC%20Yat%C4%B1r%C4%B1m%20K%C4%B1lavuzu.pdf> Erişim Tarihi : 22.02.2019
- Anonim, (2019b). Ulusal Eğitim Programı 2015-2022. Türk Eğitim Derneği <https://tedmem.org/download/ulusal-egitim-programi?wpdmdl=1137> Erişim Tarihi : 23.02.2019
- Dedeoğlu, M. & Yıldırım, İ. (2006). Emek Tarımsal Kalkınma Kooperatifine ortak işletmelerin ekonomik analizi. *YYÜ Zir Fak, Tar Bil Derg.*, 16(1): 39-48
- Karakaya, E. & Kızıloğlu, S. (2014). Küçükbaş Hayvancılık İşletmelerinin Örgütlenme Yapısı Bingöl İli Örneği. *Türk Tarım ve Doğa Bilimleri Dergisi* 1(4): 552-560
- Karakuş, F. & Akkol, S. (2013). Van İli küçükbaş hayvancılık işletmelerinin mevcut durumu ve verimliliği etkileyen sorunların tespiti üzerine bir araştırma. *YYÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 18 (1-2):09-16
- Karaturhan, B., Şevik, T. & Yıldız, Ö. (2014). Yetiştirici birliklerinin tarımsal kalkınmaya etkileri üzerine bir araştırma: Edirne damızlık sığır yetiştiricileri birliği örnek olayı. *Ege Üniv. Ziraat Fak. Derg.* 51 (2) 175-184
- Kaymak, K. & Sarıözkan, S. (2016). Muş İli Korkut İlçesinde koyunculuk işletmelerinin sosyo-ekonomik yapısı ve üretim maliyetleri. *Van Vet. J.*, 27 (3) 141-146
- Koç, (1994). Amerika Birleşik Devletleri'nde Tarımsal Eğitim. *Gazi Üniv. End. San. Eğt. Fak. Der.* Cilt: 2 Sayı: 2 Sayfa: 131-144
- Köknaoğlu, H., Demircan, V., Yılmaz, H. & Dernek, Z. (2017). Besi Sığırcılığı Üretim Faaliyetinde Üreticilerin Eğitim Düzeylerinin Besi Performansı ve Karlılığa Etkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi* 12 (1): 75-84
- Kurban, S. (2018). OECD "Bir Bakışta Eğitim Raporu 2017" Bağlamında Türkiye'de Finans ve İnsan Kaynakları Yatırımlarının Değerlendirilmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 6, Sayı: 68, Nisan 2018, s. 437-452
- OECD. (2017). *Education at a Glance 2017*, OECD Indicators, OECD Publishing, Paris.
- SAS. (2014). SAS/STAT. Statistical analysis system for Windows. Released version 9.4. SAS Institute Incorporation, Carry, NC, USA
- Şahin, K. & Keskin, B. (2010). Van İli Gevaş İlçesinde Yem Bitkileri Üreten İşletmelerin Mevcut Durumu ve Sorunları. *Alınları*, 19 (B), 7-13 ISSN:1307-3311
- Şevik, T. (2017). *Edirne İli Lalapaşa İlçesi Süt Sığırcılığı Eğitiminin Tarımsal Yayım Açısından Değerlendirilmesi*. Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. Tekirdağ-2017
- TÜİK, (2018). Ulusal Eğitim İstatistikleri Veritabanı. <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=130&locale=tr> Erişim tarihi: 03.03.2019
- TÜİK, (2017). Ortalama hane halkı büyüklüğü. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27597> Erişim tarihi: 03.03.2019
- TÜİK, (2013). Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması. <http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13569> Erişim Tarihi: 09.03.2019
- Uğur, F. (2014). "Tarımsal Öğretim" Türkiye'de Tarımsal Eğitim ve Öğretim'in 168. Yılı Üzerine. <https://cdn.comu.edu.tr/cms/ziraat.zootekni/files/5-tarimsal-ogretim.pdf> Erişim Tarihi: 03.03.2019